

Gent | Jordi Sardans | Actualitzat el 11/05/2021 a les 07:50

«A Bogotà, en una manifestació, em van caure quatre policies al damunt. Vaig acabar a l'hospital amb deu punts al cap»

Oriol Segon Torra és fotògraf. Format a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya i especialista en fotografia documental, ha reflectit des de vivències de nens i nenes de carrer al Brasil, als camperols a Colòmbia o una tribu indígena a Darién. Ha viscut la violència policial a Bogotà i la dura realitat d'Hondures. Amb "Joves patriotes" va obtenir el 2014 premis a Nova York i Lodi. La crua realitat de les mines de Geòrgia gairebé li fa abandonar la fotografia.

Oriol Segon Torra. | Foto: Francesc Rubí.

? El teu oncle t'influeix en la voluntat de ser fotògraf professional?

? La família ha viscut molt la fotografia i l'oncle Joan especialment. Recordo llargues estones a casa dels avis, en una habitació petita amb molta gent, tot mirant diapositives estirats a terra. Aquest fet m'ha marcat força. Tant el pare com el tiet passaven les diapositives de les vacances o sortides, amb molt sentit de l'humor. El so del projector, la calor, ens donaven una sèrie de sensacions associades a la fotografia. La influència del tiet Joan és sobretot compartir el criteri fotogràfic. El fet de tenir algú en el mapa que tenia una forma molt creativa de treballar i utilitzar la fotografia em va portar a un aprenentatge per relació. El veia experimentar, per exemple, amb les

càmeres fosques...

? Què vas aprendre a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya?

? Bàsicament, a saber posar les bases de la fotografia. Una mica seria com l'obtenció del carnet de conduir. A la pràctica es condueix molt diferent de com ens han ensenyat, però és necessari aprendre per poder començar.

? Com definiries la fotografia documental?

? És un xic més àmplia que el fotoperiodisme, que està molt associat a la notícia. El que és noticiable gairebé no ho he treballat. La fotografia documental és la més àmplia de totes perquè es basa en fets reals, des d'un vessant d'autor o del fotoperiodisme. Ara bé, tota fotografia és subjectiva perquè des del moment que estem enquadrant ja retallem la realitat. Hi ha un llenguatge més subjectiu i un altre de més objectiu, de manera que els darrers anys m'he sentit artista entre els fotoperiodistes i fotoperiodista entre els artistes. Ara no sé què em sento. Al final, es tracta de mirar enfora per explicar el que hi ha dins. Han de conviure els dos elements.

? Com va anar el reportatge sobre la mineria a Sallent?

? Vaig treballar una mica en profunditat el tema i em vaig adonar que teníem una muntanya que desconeixia. Vaig anar-hi caminant pel dret amb la càmera i en arribar dalt, vaig veure un espectacle brutal. En aquells moments era com un desert absolut, amb tonalitats molt clares, amb Montserrat al fons. Es generava un paisatge tan bonic com pervers. Vaig entendre que la fotografia era una bona manera per explorar el món i després mostrar-lo.

Brasil i Colòmbia

? Com va anar el viatge del 2006 al Brasil i Colòmbia?

? Va ser un bon aprenentatge en un context on no havia esclatat la bombolla immobiliària i em semblava que vivíem en un món ple de comoditats, però no érem del tot feliços. Necessitava trencar aquesta bombolla. Dormia en albergs i vaig conèixer d'altres realitats, com els nens i nenes del carrer de Brasil. Vaig començar per Rio de Janeiro recorrent tota la costa fins arribar a Belém, on desemboca l'Amazones, que vaig recórrer fins a Manaus amb transport públic. Em vaig implicar en diferents projectes com el de *Sense carrer*, durant dos mesos i mig a Fortaleza, on hi ha molts desequilibris econòmics. Vaig fer poques fotos perquè la realitat superava la ficció. Compartíem estones amb aquells nois que dormien de dia i es buscaven la vida de nit. Estava dins d'una ONG que es deia Coromins, amb cinc educadors més. Abans de sortir els donàvem un àpat, jugàvem una mica a futbol perquè els baixés la droga i parlàvem de les situacions més crítiques. Vaig aprendre que jutjar persones que han viscut situacions extremes de pobresa i exclusió sovint és revictimitzar-los i no ajuda a resoldre el problema d'arrel.

? Com va ser l'experiència de Colòmbia?

? Hi vaig arribar amb avió des de Brasil i m'hi vaig estar mig any. M'implico amb una altra ONG, International Peace Observatory, fent acompanyament internacional als camperols de Colòmbia que es veien amenaçats sobretot per l'exèrcit que els acusava de ser insurgents. Des de l'IPO els acompanyàvem a les reunions perquè no tinguessin problemes a l'hora de moure's pel territori en l'intent d'organitzar-se, en un context on les guerrilles es movien pels camps de la zona. L'actuació de l'exèrcit era indiscriminada: qualsevol dissidència era titllada pels militars d'insurgència de formar part de les guerrilles. A més, hi havia una total connivència entre l'exèrcit i les estructures paramilitars en aquests territoris. Actualment encara hi ha molts líders polítics, sindicals i periodístics que són assassinats.

? Vas tenir contacte amb indígenes?

? Sí, sobretot a la zona del Darién, una província de Panamà, molt a prop de Colòmbia. Va ser una experiència impressionant. Són 102 comunitats indígenes i de la que més puc parlar és una que es diu Embera wawnaan. Vaig tenir la sort de conviure-hi una setmana, amb una brigada que pretenia donar el punt de vista dels habitants de la regió davant del fet que la carretera panamericana tenia previst passar per la zona. Aquestes decisions les prenen des dels despatxos de multinacionals que no respecten la seva manera d'entendre la vida, que per mi és molt més rica. Aquella setmana em va marcar profundament: en bellesa i humanament, fins al punt que quan vaig tornar a veure asfalt, gairebé plorava. Una setmana de contacte profund amb ells em va servir per entendre que no anem bé. Feien una vida senzilla basada en la pesca, la caça i el cultiu comunitari amb una jerarquia pròpia consensuada.

? A Barcelona, què va passar amb el projecte Badajoz 112?

? Vaig voler documentar de prop com era la vida dels immigrants subsaharians a Barcelona fins que em vaig adonar que fotografiar-ho estava més al meu servei que al seu. Estava clar que aquelles 170 persones no volien donar-ho a conèixer i vaig fer un pas enrere: el projecte va quedar inacabat el 2011. Els preocupava molt l'autoimatge que podien donar perquè si es donava a conèixer les condicions en què vivien deixaven de tenir la nau on s'allotjaven, ja que a l'Ajuntament li interessava que el tema no es mogués gaire. Quedava clar que ells podrien perdre el seu dret a l'habitatge i molts preferien mantenir la ficció de fer veure que tenien una bona vida a Barcelona, de cara a la seva família.

? Com va anar el projecte *Fals positiu* a Colòmbia?

? Fa referència a la població civil assassinada per organismes estatals, simulant que eren membres de les guerrilles. *Fals positiu* és el nom que s'assigna als militars que cobraven incentius i tenien dret a vacances per les baixes de guerrillers en combat. En alguns dels casos més perversos van agafar joves marginals de la perifèria de les ciutats i els feien passar per guerrillers per tal de tenir dret als incentius. Durant mig any, amb els contactes que ja havia fet el 2006, vaig explicar les extralimitacions i la violència pròpia de l'Estat. Sse'n parlava en certs sectors, però no era públic. Calia remarcar sobretot la connivència de l'estat amb les forces paramilitars. Era un cas molt dolorós que em va portar a seguir víctimes dels crims estatals per fotografiar-les i participar en algunes de les seves accions. Més endavant, vaig assistir a alguns esdeveniments sobre el tema, com a la Farinera del Clot de Barcelona. Es van fer exposicions de divulgació dins del sector de les ONG de cooperació catalanes, com el centre cultural de la Casa Golferichs de Barcelona.

? Vas patir personalment la violència?

? En la manifestació de l'1 de Maig de 2010, a Bogotà, vaig veure com un grup de policies estaven colpejant durament un noi. Sense pensar-m'ho vaig agafar la càmera i vaig començar a prendre fotografies, amb l'objectiu de deixar testimoni gràfic i poder identificar els agressors. Tot i està acreditat, ja que era el primer dia que em posava el braçale de premsa, em van caure quatre policies al damunt, em van tirar a terra, em van donar puntades de peu i un cop de porra al cap. Vaig acabar a l'hospital amb deu punts al cap i la policia em va interrogar.

Foto: Francesc Rubí.

Hondures

? Com va sorgir el projecte *El somni de despertar dona*?

? Treballava entre dotze i catorze hores diàries fent publicitat i em va telefonar un amic refugiat d'Hondures a qui l'havia trucat l'expresident Mel Celaya, que preparava el seu retorn al país des de l'exili. Em va demanar d'acompanyar-lo a canvi de pagar-me el bitllet. Era d'un dia per l'altre, però hi vaig anar. Vaig cobrir el retorn des de l'avió presidencial, amb molta gent que l'esperava, però finalment no es va poder postular com a president. Em vaig interessar pel tema del col·lectiu transsexual i el vaig cobrir amb un seguiment de la vida al carrer a través de les organitzacions de Tegucigalpa. Es tracta d'un col·lectiu amenaçat fins al punt que vaig quedar amb una noia, Jessica, que just l'endemà vaig saber que un client havia atropellat. No és una anècdota: les xifres d'agressions són esgarrifoses. Vaig traçar vincles amb Hondures, país que em va marcar profundament, tot i que traspua poca esperança. A la seva vida quotidiana viuen del que en diuen el *rebusque* del dia. Amb alts índexs de violència, les bandes criminals, les taxes de violència interfamiliar i sobretot la corrupció del govern molt influenciat pels EUA.

? El 2013 hi tornes. Com és el projecte *Mares adolescents*?

? Neix de la pregunta de què passa dins de les famílies en un context on la violència es fa tant evident. Em vaig adonar que joves mares donaven a llum criatures en plena pobresa, que a la vegada tindrien fills molt precoçment, i en molts casos, sense la figura paterna.

? *Arrossegar* i *Gallecs* centren la teva activitat fotogràfica el 2012?

? La intenció era fer unes vacances fotogràfiques per documentar la vida profunda gallega des

d'una certa ironia, perquè necessitava respirar una mica. *Arrossegar* va ser l'experiència de tres dies seguits en un vaixell d'arrossegament convivint amb els seus pescadors.

? El 2013 fas uns retrats sobre els salts de plens de la Patum de Berga...

? Sí, i tant! Vam muntar in situ un estudi per fotografiar els plens de Patum. Va ser una feina conjunta molt interessant amb el fotògraf manresà Marc Sixto. Els fotografiàvem instants abans i després del salt i vam estar molt contents del resultat. Eren fotos molt icòniques que vam exposar al carrer. Però els responsables del Patronat de la Patum no hi van saber veure el valor. Tot i que m'hi reconec, forma part del passat: m'agrada cuidar la motivació de cada moment.

? Com valors que a partir de 2013 estigui prohibit a l'Estat gravar i difondre imatges de la policia en "acto de servicio"?

? És clar que hi ha una asimetria entre el que es permet gravar a uns i altres. Mentre la policia en un desallotjament porta càmeres i pot gravar el que vulgui, els professionals de la comunicació sovint no poden exercir lliurement el seu dret a representar la realitat.

"Joves patriotes"

? El 2014 és el teu gran èxit amb els *Joves patriotes*, en un campament d'Hongria. Com va anar?

? És el projecte documental en què més m'he implicat. Vaig anar a conèixer una setmana en un campament militar voluntari de nens i adolescents, tot i que molts hi anaven obligats pels pares. Era una manera d'expressar un convenciment viscut en primera persona: l'impacte emocional de viure situacions d'autoritarisme, patriotisme i patriarcat. Era l'antítesi del que jo considerava sa, de manera que fotografiar-ho va ser una forma de reflectir-ho. Van sorgir imatges que esquerdaven aquesta figura masculina i insinuaven el sorgiment d'una extrema dreta tan present avui dia. Amb l'actual govern hongarès seria impossible fer-ho. Va rebre premis d'una galeria de Nova York i del festival de Lodi, a Itàlia, dedicat a la fotografia ètica. També es va exposar a Finlàndia, Geòrgia, Itàlia, Portugal i per l'Estat espanyol, ja que em va obrir el circuit d'exposicions i va ser una experiència agradable.

? Com està el projecte *La ciutat insòlita*?

? Són imatges de la ciutat, estridents, abstractes i fetes de nit, que no he publicat mai. Al seu moment, m'ho vaig prendre com un joc. Han quedat al calaix dels esbossos.

Foto: Francesc Rubí.

Cursos

«La dramatització de la misèria humana i la banalitat de la societat de l'espectacle són dues cares de la mateixa moneda»

? Des del 2008 intensifiques les classes pràctiques de diversos cursos?

? Treballant tant en publicitat vaig desenvolupar molt les eines de photoshop i les he fet servir força, fins al punt que encara ara, en soc professor online. D'altres cursos transiten entre la incertesa i el no saber. Per poder-nos expressar, abans necessitem passar pel buit.

? El 2015 tens una profunda crisi i gairebé abandones la fotografia. Què va passar a Geòrgia?

? Que la fotografia va esdevenir per a mi més una frontera que em separava de l'experiència que un pont per viure-la amb més profunditat. Quan vaig viure de primera mà aquell conflicte, davant de situacions insòlites i fotogràficament interessants, no vaig sentir l'impuls de captar la imatge. La dramatització de la misèria humana i la banalitat de la societat de l'espectacle són dues cares de la mateixa moneda. Admiro aquelles persones que, mitjançant la fotografia o altres canals, arriben a transcendir-ho mostrant, des de la sensibilitat, tant la fragilitat de l'ésser humà com el seu potencial. El futur és incert. Vaig decidir escoltar la remor dels dubtes i acceptar la transformació que aquests em podien aportar.

? El 2020 arriba la covid. Com portes el confinament?

? N'estic molt agraït pel que m'ha suposat de canvi de valors. Necessitem passar per la commoció, perquè estem massa acostumats a la comoditat i al confort, que ens impedeixen viure el potencial que tenim. Però en som poc conscients. La commoció forma part d'una curació necessària per poder regenerar la societat. Com diu el filòsof Josep M. Esquirol, hem perdut la capacitat de commoure'ns. Em commoc mirant les obres de Jaume Plensa, veient un documental, seguint una obra de teatre o amb una lectura periodística o un assaig. Penso que hem d'optar pel bé comú, amb una mirada més comunitària i menys individual. El que em beneficia a mi, ho fa també a la resta? La pregunta és important, per adonar-me'n i amb el temps anar-ho canviant. Malgrat l'individualisme dominant, crec que la nostra mirada hauria d'anar a recuperar el vincle social, entre veïns, per organitzar-nos per fer coses en comú.

? Quin paper hi juga la publicitat?

? Forma part de la hipnosi col·lectiva actual i ens ha causat molt dolor. Atorga premis i incentius, però programa les nostres accions: no actuem deliberadament, sinó que ho fem sota condicionament. Soc conscient que una meva part fa divulgació i publicitat, però si em puc permetre evitar-la per fer coses més alineades als meus valors ho faré. Per dignificar la nostra ciutat i el nostre territori no ens hauríem de deixar endur gaire per aquestes seduccions. Penso que hem de fer unes ciutats més humanes, que posin la vida al centre per afavorir les persones.

? La contemplació reflexiva és fonamental?

? Tant de bo tingués temps per fer-ne. M'adono que després d'èpoques més interiors, de cop i volta, es brota cap enfora. Tinc una necessitat de diàleg entre la contemplació (per refrescar i regenerar) i l'acció. M'agradaria poder disposar de més temps i compromís per contemplar.

El perfil

Foto: Francesc Rubí.

Oriol Segon Torra neix a Manresa el 16 d'agost de 1981. De pares manresans, l'Ignasi, ara jubilat, havia estat mestre i molts anys implicat en les escoles Mion-Puigberenguer i l'institut de Moià. La Roser, també jubilada, era metgessa a Salut Pública. El seu germà Bernat treballa a Creu Roja de Berga en l'àmbit de l'acolliment de refugiats. Després d'haver anat a la llar d'infants Picarol va passar a l'escola Flama, on va estudiar fins a vuitè. Tot seguit va fer l'ESO al Guillem Catà, en l'especialitat del batxillerat tecnològic. Després va estudiar *telecos* un parell d'anys, però no li va agradar «gens ni mica». Decideix posar-se a treballar com a retolista amb Pere Porquet. Al cap de dos anys s'apunta a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya, amb seu a Barcelona. S'hi diploma el 2003. Després hi va fer classes com a professor, fins fa poc. El 2004 s'introdueix en el fotoreportatge, que defineix com a fotografia documental. S'hi integra de ple amb un treball sobre la mineria a Sallent. S'especialitza en cursos vivencials i intensius, en tallers de fotografia documental. A la Fundación Santa Maria de Albarracín va participar amb 200 fotògrafs més en unes jornades de fotografia i periodisme. Li entren ganes de viatjar, però li falta el finançament. Així que decideix treballar en diversos oficis de manera força precària fins que el 2006 pot fer el viatge que tenia en ment: un any amb motxilla cap al Brasil, Colòmbia, Equador, Perú i Bolívia.

De retorn a Manresa es posa a treballar en temes de publicitat amb el fotògraf Miquel Liso, que aleshores tenia la botiga al carrer Nou: «La publicitat m'ha servit per poder treballar en la fotografia cada dia i obtenir diners per poder fer projectes». Fa encàrrecs comercials, fotogràfics i de postproducció per a l'empresa Vista diferent. S'hi va estar vuit anys i anava combinant aquesta

feina amb viatges, projectes i exposicions. El 2009 participa en el projecte *Badajoz 112* (un carrer de Barcelona), on tracta sobre les fàbriques ocupades per immigrants subsaharians, que el 2011 deixa inacabat. El 2010 retorna a Colòmbia amb el projecte *Fals positiu*. El 2011 se'n va a Hondures on realitza el projecte *El somni de despertar dona*. Hi retorna el 2013 amb *Mares adolescents*, exposició que es va poder veure a la Sala Plana de l'Om de Manresa, amb col·laboració de la Taula d'Arts Visuals. Un any abans havia fet a Galícia els projectes *Gallecs i Arrossegar*, i també *El club de lluita* a Barcelona. Imparteix un taller de fotografia documental d'autor al Pa-ta-ta festival de Granada i un altre de retrat a la facultat llatinoamericana de ciències socials de Quito. El 2015 se'n va a Geòrgia per fotografiar aquelles coses que la societat no vol veure, en un entorn molt hostil, a les mines de níquel de Chiatúra, obertes per Stalin, «instal·lacions que estan exactament igual actualment». Va intentar fer-hi un reportatge, però «no vaig sentir l'impuls de fer la foto que havia tingut anteriorment». Surt de la crisi gràcies a Quim Moya, amb el projecte Presents de Tàrraga, on els participants es feien fotos a ells mateixos i «nosaltres enganxàvem les imatges de grans dimensions a les parets de la ciutat durant les festes». Fa un *reset* i comença una nova relació, «més sana», amb la fotografia, més de llenguatge i comunitària. Agafa un nou sentit, passa a fer tallers i es forma en teràpia Gestalt. El 2017 és convidat per Pep Escoda i l'Ajuntament com a fotògraf a les festes de Santa Tecla a Tarragona que va donar pas a l'exposició *L'evidència suggerida*. Actualment treballa per posar el llenguatge artístic al servei de la cohesió comunitària en tres obres: amb la cooperativa Còdol Educació, sobre l'impacte de les petroquímiques al Camp de Tarragona; *Només d'anada*, amb el Museu de la Vida Rural, sobre migracions, a l'Espluga de Francolí, amb Quim Moya i Quim Torras; i ha acabat d'enllestir el mural efímer de la Casa Caritat de Manresa, de 84 metres quadrats, amb Joan Herbera i Marta Genís, sobre la necessitat d'abraçar-nos.